

N:o 20.

Ank. till Riksd. Kansli d. 5 April 1871, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en författning rörande Lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge.

Omförmälda nådiga Proposition, som af Riksdagens begge Kamrar blifvit till Lag-Utskottet remitterad, är af följande lydelse:

»Förordning rörande Lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge.

§ 1.

Lapp, som vill, på sätt här nedan tillåtes, med sina renar flytta fram och tillbaka emellan Sverige och Norge, skall vara antingen Svensk eller Norsk undersäte.

§ 2.

Önskar Svensk Lapp att blifva Norsk eller Norsk Lapp att blifva Svensk undersäte, skall, då i öfrigt laga hinder därför ej möter, utflyttningsattest på begäran meddelas honom af vederbörande kronofogde och kyrkoherde; dock vare han från skatter och andra allmänna förpligtelser i det rike, hvars undersäte han förut varit, icke fri, förrän han, enligt de i andra riket gällande föreskrifter, blifvit dettas undersäte och bevis derom hos förenämnde embetsmän företett.

§ 3.

Lapparne äro berättigade att årligen med sina renar flytta från det ena riket in i det andra och uppehålla sig å de trakter, hvilka hvaradera rikets Lappar efter gammal sedvana hitintills hafva besökt, samt att der, under iakttagande af de i denna förordning meddelade föreskrifter, betjena sig af land och vatten såväl till underhåll för sig och sina renar som till jagt och fiske. Utan vederbörande jordegares eller brukares samtycke må dock ej Svenska Lappar med sina renar uppehålla sig i Norge under annan del af året, än Maj, Juni, Juli, Augusti och September månader, eller Norska Lappar under nämnde månader med sina renar vistas i Sverige. Öfverträdelse af detta förbud straffas med böter, till belopp första gången af högst 40 Riksdaler Svenskt Riksmünt eller 10 Speciedaler Norskt münt och annan gång af högst dubbelt.

§ 4.

Under sitt uppehåll inom de trakter, som i § 3 omförmälas, ega Lapparne att i skog till eget behof begagna torra träd och vindfälln samt i Statens skog äfven växande löfträd. Hvad de vidare behöfva af trävirke får ej tagas utan ega-rens tillstånd.

§ 5.

Genom rödjning eller uppodling af jord eller uppförande af hägnader må Lapparne ej beröfvas sådana gamla renvägar, som fortfarande äro för dem behöfliga.

Hafva sådana vägar redan blifvit på omförmälda sätt stängda, skola de genom Statens föranstaltande åter göras för Lapparne tillgängliga.

§ 6.

De landsträckor, der Lapparne söka bete för sina renar, må, der så för vinnande af nödig uppsigt öfver Lapparne och deras djur finnes behöfligt, indelas i särskilda uppsyningsdistrikt, inom hvilka de Lappar, som med sina renar der sig uppehålla, skola, i de fall och på det sätt här nedan närmare bestämmes, vara underkastade gemensam ansvarighet för skada, som af renarne tillskyndas de jordbrukande innevånarnes egendom.

För att en trakt, hvarest Lapparne ega att söka bete för sina renar, skall kunna i distriktindelning ingå, måste till densamma finnas eller beredas sådana renvägar, att vid deras begagnande Lapparne kunna, med iakttagande af tillbörlig bevakning, afhålla renarne från angränsande egor.

Distrikten böra sålunda bestämmas, att de renar, som der söka bete, i allmänhet och efter hvad erfarenheten om deras vanor gifver vid handen, kunna antagas komma att under betestiden hvarken dela sig i ständigt från hvarandra skilda flockar eller af egen drift öfvergå till annat distrikt.

I hvilka trakter distriktindelning skall ega rum, beror på förordnande af Konungen. Han fastställer ock distriktets gränser.

§ 7.

Lapp, som vill med renar flytta till annan socken i hemlandet än den, hvarest han har sitt hemvist, eller öfver gränsen till det andra riket, åligger att för länsmanen i hemorten uppgifva sitt eget och medföljande husfolks namn, det uppsyningsdistrikt, eller, der distriktindelning ej eger rum, den socken eller annat liknande område, inom hvilket han ernar taga sitt tillhåll, äfvensom antalet af de renar, han kommer att medföra, och dessas egare. Verkställer någon flyttningen, utan att hafva lemnat sådan uppgift, böte högst 40 Riksdaler Riksmünt eller 10 Speciedaler. Lag samma vare, der det medförda renantalet med en tiondedel eller mera öfverstiger det af honom uppgifna.

I hvardera riket skola de Lappar, hvilka anmält sig vilja taga tillhåll inom ett och samma uppsyningsdistrikt, inom sig inför vederbörande länsman utvälja en uppsyningsman. Sedan uppsyningsmannen blifvit vald, har landshöfdingen eller amtmannen att meddela honom förordnande å hans befattning, hvarjemte han af länsmanen erhåller förteckning å alla de Lappar, som komma att stå under hans tillsyn, upptagande tillika de af dessa, enligt föregående moment, till länsmanen aflemnade uppgifter. Af dessa förteckningar insände länsmanen dessutom två exemplar till landshöfdingen eller amtmannen, som, i hvad angår de Lappar, hvilka flytta till andra riket, försänder det ena exemplaret till amtmannen eller landshöfdingen derstädes, jemte uppgift å de utsedde uppsyningsmännen. Skulle sistnämnde amtman eller landshöfding finna att större antal renar är uppgifvet för något visst uppsyningsdistrikt, än detsamma väl kan mottaga, har han att hänvisa det öferskjutande antalet till närmaste distrikt, der utrymme finnes, och att derom underrätta landshöfdingen eller amtmannen i det rike, derifrån flyttningen skall ske, så tidigt att Lapparne kunna få kännedom om den vidtagna åtgärden, innan flyttningen företages.

Tid och sätt för afgifvande af de i denna § föreskrifna uppgifter äfvensom för val af uppsyningsmän bestämmas af landshöfdingen eller amtmannen, hvilken jemväl för öfrigt, i händelse dessa bestämmelser skulle visa sig otillräckliga för dermed afsedda ändamål, eger att gifva de ytterligare föreskrifter, som kunna finnas nödiga.

§ 8.

Uppsyningsman är pliktig:

- a) att infinna sig i sitt distrikt sednast å samma tid som dit först ankommande Lappar och att förblifva der intildess de under hans tillsyn stående inflyttade Lapparne allmänt begifvit sig derifrån;
- b) att inom åtta dagar efter ankomsten till nämnda distrikt för vederbörande länsman uppvisa sitt förordnande jemte förteckningen öfver de Lappar, som anmält sig ämna taga sitt tillhåll inom distriktet, samt tillika uppgifva det ställe, der han vanligen träffas;
- c) att förskaffa sig kännedom om de under hans tillsyn stående Lappars uppehållsställen äfvensom angående dem, som flytta genom distriktet, samt, i händelse det skulle visa sig, att Lappar, hvilka ej äro upptagna i förteckningen, der uppehålla sig, derom hos länsmanen göra anmälan;
- d) att tillse, det Lapparne noga bevaka sina renar, samt i öfrigt befordra god ordning och vid uppkommande tvister med den jordbrukande befolkningen söka bilägga desamma;
- e) att efter behörig kallelse inställa sig vid besigtningar samt syner och värderingar, hvilka anställas i anledning af skada, som någon uppgifver hafva blifvit honom af renar inom distriktet tillskyndad, samt att, när dervid eller vid förekommande rättegångar fråga uppstår om skyldighet för de under uppsyningsmannens tillsyn stående Lappar att för uppkommen skada gemensamt ansvara, föra dessas talan, hvarvid han, om skäl dertill finnes, eger att å nämnda Lappars vägnar ingå förlikning angående såväl skadeersättning som syne- och rättegångskostnader;
- f) att söka upptäcka genom hvilkens eller vilkas renar angifven skada inom distriktet blifvit förorsakad och att, efter undfängen kallelse till besigtning, syn eller värdering å skadan, till förrättningen inkalla den eller de skyldige, om de för uppsyningsmannen äro bekante.

Uppsyningsmännen väljas hvarje gång för ett år. De kunna för så lång tid, som deras befattning sednast varat, undandraga sig att varda återvalda.

§ 9.

1. Lapparne åligger ej allenast att noga taga sig till vara att sjelfva tillfoga landets innevånare någon skada å deras egendom, utan ock att omsorgsfullt bevaka sina renar, så att skada ej af dem föröfvas.

2. Skada, som af renar göres å åker, äng, utängsslätter, växande skog eller hjortronland, ersättes af den eller dem, genom vilkas renar skadan blifvit förorsakad. Sker sådan skada med uppsåt eller grof vårdslöshet vid renarnes bevakning, böte

dessutom den skyldige för hvar gång högst 40 Riksdaler eller 10 Speciedaler, hvilka böter dock ej ifrågakomma, der förlikning träffas om skadans ersättande. Lapp, af hvars renvaktare sådan förseelse nu sagd är blifvit föröfvad, vare ansvarig för gäldande af de böter, som kunna renvaktaren ådömas.

3. Sker skada å egor af ofvannämnda beskaffenhet inom sådant uppsyningsdistrikt, hvarom i § 6 förmäles, och kan det ej utrönas, genom vilkens eller vilkas renar den förorsakad blifvit, åligger ersättningsskyldigheten de Lappar gemensamt, hvilka hafva sitt tillhåll i distriktet, och varde ersättningsbeloppet jemte syne- och rättegångskostnader dem emellan fördeladt i förhållande till det antal renar, hvarmed en hvar tillhör distriktet. Om vid den tid, skadan skedde, renar, tillhörande andra Lappar än dem, som anmält sig vilja i distriktet taga sitt tillhåll, voro stadda på flyttning derigenom eller eljest der sig uppehöll; skola äfven dessa främmande Lappar i förhållande till nämnde deras renar i ersättningen deltaga. Inom trakter, der distriktindelning ej skett, eger sådan gemensam ansvarighet, som i detta mom. stadgas, ej rum.

4. Skada å utmark, som ej ofvan är omnämnd, ersättes jemväl efter ofvan stadgade grunder, dock endast i det fall, att jordens egare eller innehafvare genom densamma kommit i saknad af erforderligt bete för sina hemdjur. Hvad Tromsö amt särskildt angår eger ej ersättningsskyldighet rum, om renar komma in och beta å sådan utmark under tiden före den 8 Juli hvarje år, när denna förmån ej af Lapparne begagnas sålunda, att någon jordegare eller innehafvare särskildt derigenom i väsentlig mån betungas.

§ 10.

Har under Lappars uppehåll i Norge skada genom deras renar någon derstädes förorsakats, såsom i 9 § sägs, och vill den, som skadan lidit, göra sin rätt till ersättning gällande, låte han, så fort ske kan, tillkalla två ojäfvige och kunnige män, hvilka böra samtidigt infinna sig på stället samt, efter besigtning af skadan och undersökning om densammas tillkomst, derom efter bästa förstånd och under edlig förpligtelse afgifva utlåtande. För att vid denna förrättning närvara, skall den skyldige, då han är känd, samt, om skadan skett inom uppsyningsdistrikt, äfven vederbörande uppsyningsman för de Lappar, som der hafva sitt tillhåll, och, om dessa tillhöra begge rikena, såväl den Svenska som Norska uppsyningsmannen tillkallas. Möter hinder för sådan kallelse delgifvande inom 48 timmar efter det skadan upptäcktes, tillkallas i stället en af de i närheten varande Lappar, eller, der skadan skett inom distrikt, der både Svenska och Norska Lappar sig uppehålla, en af hvardera folket. Kan ej heller detta ske inom nyssnämnda tid, eller uteblifver någon af de tillkallade, må förrättningen deraf ej uppehållas.

§ 11.

Varder vid den i § 10 nämnda förrättning ersättningsfrågan ej i godo bilagd, åligge den, som skadan lidit, der han sitt ersättningsanspråk fullfölja vill, att skyndsamligen hos länsmannen i orten begära ny syn på stället för skadans värderande. Till denna syn, hvilken förrättas af länsmannen med biträde af två lagrättsmän, dem han utser inom den i Norska lagen den 28 Augusti 1854 § 18 föreskrifna nämnd, skall den skyldige, eller, der fråga är om sådan gemensam ansvarighet som i § 9 3 mom. förmåles, vederbörande uppsyningsman instämmas medelst kallelse, som bör delgifvas sednast dagen före förrättningen, om den, som kallas skall, uppehåller sig inom två mil från förrättningsstället. Uppehåller han sig på längre afstånd derifrån, varde kallelsetiden förlängd med 24 timmar för hvarje fulla två mil. Vid synen skall den, som lidit skadan, medhafva de män, hvilka hållit den första besigtningen, eller, om sådant ej kan ske, framlägga deras skriftliga intyg om förloppet dervid. Han bör ock, om så nödigt anses, förevisa de handlingar, hvarpå hans egande- eller nyttjanderätt till den mark, der skadan skett, sig grundar. Förrättningsmännen skola, så vidt möjligt är, söka åstadkomma och i protokoll intaga noggran utredning angående skadans uppkomst och vidsträckthet, ställets belägenhet och beskaffenhet, om marken är inhägnad eller oinhägnad m. m., äfvensom angående den eller de personer, hvilka ega de renar, som gjort skadan, dessas antal och storleken af de hjordar, de tillhöra.

Alla, som äro tillstädes, der förrättningen hålles, äro förpligtade att på länsmannens uppmaning tillkännagifva allt, som kan vara dem bekant och lända till upplysning i saken, och står hvar och en för innehållet af sitt yttrande i samma ansvar, som om det afgifvits inför domstol.

Vid skadans värderande skola synemännen noga taga hänsyn till såväl markens beskaffenhet och fruktbarhet, dess större eller mindre uppodling, grödans godhet och huruvida annan boskap än renar bidragit till skadan, som ock, der skada å utmark skett, de omständigheter, hvaraf enligt § 9 sista mom. ersättningskyldighet i detta fall är beroende, samt alla andra förhållanden, som ega inflytande å skadeersättningens belopp. Länsmannen eger vid värderingen ej röst, men i händelse af olika meningar mellan synemännen gäller den, hvilken länsmannen biträder. För öfrigt böra synemännen till protokollet afgifva förklaring under edlig förpligtelse, att värderingen är anställd efter öfvertygelse och bästa förstånd. Länsmannen bör innan förrättningens början förehålla synemännen de pligter, hvilka på grund af förestående bestämmelser åligga dem, derom anteckning till protokollet skall ske. Innan förrättningens slut skall länsmannen söka åstadkomma förlikning emellan parterna. Träffas förlikning, har den samma verkan, som om den vore ingången inför förlikningskommission.

Värdering, som omtalas i denna §, kan, i händelse af rättegång, förändras af domstolen, om skäl dertill finnes.

För förrättande af de i denna § omnämnda syner och värderingar tillkommer länsmannen och lagrättsmännen samma godtgörelse, som i lag är eller kan varda dem tillerkänd för enahanda förrättningar i afseende å skada af hemdjur.

§ 12.

Kan ej heller vid den i föregående § omförmälda förrättning saken genom lagligen bindande förlikning afgöras, åligger länsmannen, om den, som skadan lidit, sådant påyrkar, till vederbörande amtman insända afskrift af förrättningsprotokollet med dertill hörande handlingar jemte eget yttrande angående de mäns trovärdighet, hvilka förrättat den föregående besigtningen, hvarefter amtmannen genast eller efter ytterligare undersökning, om sådan anses nödig, afgör, om skäl finnes till åtals anställande, i hvilket fall han föranstaltar om dylikt åtal enligt de för offentliga politisakers behandling gällande former, mot den eller dem, hvilka, antingen enligt åstadkomna upplysningar kunna anses öfvertygade om skadegörelsen eller eljest till följd af 9 § äro för densamma ansvarige. Mål af förevarande beskaffenhet må efter omständigheterna handläggas antingen vid extra rätt eller vid tingen och står det den eller de tilltalade fritt att i dessa mål svara genom ombud.

Har skada af ifrågavarande beskaffenhet väl skett, men är så ringa, att den ej står i skäligt förhållande till de med dess åtalande förbundna kostnader, föreskrives ej allmänt åtal, hvaremot det till amtmannen insända protokoll med bilagor tillställs den, som lidit skadan, med underrättelse det han eger att sjelf anhängiggöra och utföra sin talan, om han dertill finner sig befogad, i hvilket fall målets instämmande till förlikningskommission dock ej erfordras.

Frågor angående ersättning för skada af renar i de orter, der indelning i uppsyningsdistrikter ej eger rum, behandlas i tillämpliga delar enligt hvad här är stadgadt, dock att allmänt åtal i sådana fall ej anställas.

§ 13.

De i §§ 10, 11 och 12 i afseende å behandlingen af de deri omförmälda ersättningsfrågor gifna föreskrifter ega ej tillämpning i dylika frågor, som uppkomma i Sverige, utan förfares med dessa efter der gällande lag.

§ 14.

1. Talan emot Lappar om sådan gemensam ansvarighet, som i 9 § stadgas, anhängiggöres emot den uppsyningsman, som var anställd i distriktet på den tid skadan skedde. Hade vid nämnde tid Lappar från begge rikena der sitt tillhåll, skola såväl den Svenska som den Norska uppsyningsmannen instämmas. Uppsyningsmannen

stämmes å vederbörande Lappars vägnar att svara i målet och emottaga dom angående utgörande af skadeersättningen och samtliga omkostnader.

2. Tilltror uppsyningsman sig kunna visa genom hvilken eller vilkas renar skada blifvit försakad eller att jemte de under hans tillsyn stående Lappar äfven andra böra för skadan ansvara, ege han att den eller de skyldige eller i sednare fallet dem, emot hvilka anspråk om deltagande i ersättningen väckes, till gemensamt svaromål i saken instämman låta.

3. Der i det fall, hvarom denna § handlar, hinder möter att stämman uppsyningsman, skall stämningen delgifvas de Lappar, emot hvilka talan föres; och gälle då för dem, hvad i föregående mom. om uppsyningsman är sagdt.

§ 15.

Lappar, hvilka, efter ty här ofvan sägs, blifvit till gemensam ansvarighet för inträffad skada dömda eller, efter det värdering af skadan enligt § 11 egt rum, ingått förlikning om gemensamt erläggande af en ersättning icke öfverstigande den genom värderingen bestämda med tillagd godtgörelse för hafda omkostnader, vare oförhindrade att mot den eller dem, som skadan förorsakat, i händelse kännedom derom sedermera erhålles, eller emot andra Lappar, hvilka, vid den tid skadan skedde, haft renar inom distriktet och sålunda böra i skadeersättningen deltaga, väcka talan om återgåldande af det ådömda eller genom förlikning bestämda ersättningsbeloppet eller hvad deraf å öfrige Lappar belöper. Sådan talan nu sagd är må dock sednast anhängiggöras inom två år efter det skadan skedde.

§ 16.

Laglig stämningstid, när Lappar i sitt hemland skola stämmas till domstol i andra riket, är i allmänhet tre månader, men endast sex veckor, när den, som stämmes, uppehåller sig i län eller amt, som gränsar till amt eller län, hvarti domstolen, dit kallelse sker, finnes. Den, hvars vistelseort är okänd, njuter tre månaders tid efter stämningens kungörande i Sverige eller i Norge, vid kyrkan i den socken, der han sednast haft sitt hemvist.

§ 17.

Den, som oflofligen faller eller misshandlar Lapparnes renar, skall, utom full ersättning för skadan, böta högst 40 Riksdaler Riksmünt eller 10 Speciedaler, så framt icke förseelsen efter allmän lag medför högre ansvar. Lag samma vare, om någon med uppsåt eller af groft vållande förorsakar, att renarne genom skrämskott, hundar eller på annat otillbörligt sätt ofredas på deras rättmätiga uppehållsställen, eller söker dem derifrån fördrifva.

När någon Lapp hos vederbörande länsman klagar öfver sådan förnärmelse, som ofvan är nämnd, skall länsman, efter föregången undersökning, så vida han ej kan åstadkomma förlikning, i hvilket fall ansvar ej eger rum, om saken, så fort ske kan, afgifva berättelse till landshöfdingen eller amtmannen. som, derest skäl förefinnes att ställa någon till ansvar, skall föranstalta om sakens utförande genom allmän åklagare, hvad Norge angår, enligt de i § 12 bestämda grunder, men i motsatt fall sänder berättelsen till den, som skadan lidit, med tillkännagifvande att det öfverlemnas åt honom sjelf att anställa rättegång för att sin talan utföra, i hvilken händelse saken ej behöfver till förlikningskommission hänskjutas.

§ 18.

De i §§ 3 och 7 omförmälda förseelser åtalas i Norge efter amtmannens föranstaltande inför Politirätt. I Sverige skola förseelser mot dessa §§ äfven vara underkastade allmänt åtal.

§ 19.

Dom, hvarigenom någon i det ena riket blifvit dömd till böter enligt denna förordning eller till ersättning för skada af ren, kan i det andra riket bringas till verkställighet, om den eger laga kraft, den dömde dermed förklarar sig nöjd, eller, då domen är meddelad i Norge, vad emot domen icke blifvit inom stadgad tid anmaldt (Appellationsfristen er udlöben) eller, i en genom allmän åklagare utförd rättegång, domen blifvit den sakfällda kungjord, utan att han påyrkat densammas pröfning i högre rätt. Önskar någon doms verkställande i det andra riket, vände sig till landshöfdingen eller amtmannen i det län eller amt, der domen är gifven, och teckne denne, derest sådant förhållande ådagaläggas, på grund hvaraf den sökta verkställigheten må ega rum, bevis derom å domen samt sände handlingarne till vederbörande amtman eller landshöfding i det andra riket, hvilken föranstaltar om domens verkställande och de indrifna medlens öfversändande till förstnämnde landshöfding eller amtman.

Hvad om domar nu sagdt är, gälle ock om sådana i fråga om ersättning för skada, som i denna förordning omförmäles, träffade förlikningar, hvilka ega kraft af dom; börande landshöfdingen eller amtmannen, då sådan förlikning, ingången i det ena riket, för verkställighet öfversändes till det andra, tillika meddela bevis, att förlikningen enligt förstnämnda lands lagar eger samma gällande verkan, som laga kraft vunnin dom.

I afseende å böters förvandling vid bristande tillgång till deras gäldande, förfares enligt det lands lagar, der böterna utsökas.

§ 20.

I Sverige skall kungörandet af Norsk dom, meddelad på grund af denna lag, verkställas genom kronobetjent med vittne eller genom två nämndemän. Dervid bör

jemväl, om rättegången är genom allmän åklagare utförd, den sakfällde affordras förklaring, huruvida han påyrkar domens pröfning i högre rätt. I mål, som enligt § 14 blifvit mot uppsyningsman utfördt, skall domen kungöras denne, som har att i nämnde hänseende sig förklara.

§ 21.

I de mål der Svensk Lapp är part i Norge eller Norsk Lapp i Sverige eger bruk af stämpladt papper ej rum.

§ 22.

I öfrigt komma de i hvardera riket i allmänhet gällande lagar att tillämpas å Lapparne under deras vistande derstädes.

§ 23.

När i denna förordning talas om Lapparnes renar förstås dermed icke allenast deras egna utan ock andras renar, hvilka äro under deras vård.

Bofaste renegare hafva, såvida de hålla sina renar under egen vård, i afseende å dessa samma rättigheter och skyldigheter som Lapparne.

§ 24.

Embets- och tjänstemän, i synnerhet landshöfdingar och amtmän, skola tillse, att de öfverflyttande Lapparne ej förnärmas i utöfvande af dem tillagda rättigheter.

§ 25.

Der i ettdera af rikena å något visst område vid kusten eller inne i landet renars underhåll pröfvas för den jordbrukande befolkningen vara i synnerlig mån betungande, kan Konungen förordna, att det området ej vidare må till sådant ändamål begagnas mot det att erforderlig betesmark Lapparne anvisas på annan landsträcka, som dertill finnes tjenlig.

§ 26.

Visar det sig nödigt för det i föregående § omförmälda ändamål eller för att åt Lapparne bereda nödiga vägar till deras betesmarker att använda jord, som eges eller brukas af enskild man, vare i Norge egaren eller brukaren, när sådant af Staten påfordras, skyldig att afstå jorden mot ersättning, som, der godvillig öfverenskommelse ej kan träffas, bestämmas genom värdering. I Sverige förfares härmed enligt gällande förordning angående jords afstående för allmänt behof.

§ 27.

De bestämmelser i denna förordning, hvilka ordna förhållandet emellan Lapparne och den jordbrukande befolkningen, gälla icke inom Finnmarkens amt. Skulle Svensk Lapp söka sommarbete i nämnde amt för sina renar, komma de för amtets Norska Lappar särskildt gällande bestämmelser att å honom tillämpas.

§ 28.

Denna förordning träder i kraft under vilkor, att enahanda stadgande meddelas i Norge, och då från den dag, Konungen för båda rikena bestämmer. Från samma dag upphör första bihanget eller codicillen till Gränsetraktaten af $\frac{7}{18}$ Oktober 1751 att vara gällande. Beslut om upphäfvande af eller förändring i denna förordnings bestämmelser äro i hvartera riket, för så vidt angår andra riket eller dess undersåter, först gällande, när motsvarande beslut är fattadt å den andra sidan.»

Derjemte har Utskottet erhållit del af de vid ärendets föredragning i Statsrådet och hos Högsta Domstolen förda protokoll, samt fått sig tillställda åtskilliga andra, saken rörande, handlingar; och som Gränsetraktaten emellan Sverige och Danmark den $\frac{7}{18}$ Oktober 1751 med dertill hörande första bihang eller codicill, hvilka statshandlingar för närvarande reglera Lapparnes ställning inom Sverige och Norge, torde vara mindre allmänt tillgängliga, men kännedom af desamma för nu förevarande ärendes bedömande erfordras, anser Utskottet sig böra låta aftrycka

dels de artiklar i sjelfva traktaten, som kunna anses hit hänförliga, nemligen:

Art. III.

»Ingenthera Cronorne skal nu eller framdeles tilägna sig någon skatt och upbörd eller annan rättighet, af hvad egenskap then och vara må, in öfver Gräntsen, hvarken i följe af Stettinske fördraget, eller någre andra för thetta gjorde öfverenskommelser, men som ömse sidors Lappar behöfva begge Rikens Land til theras Rendjurs uppehälle; så har man i anseende til them öfverenskommit om sådane inrättningar, som uti thenna Gräntse-Tractats Förste Bihang eller Codecill innehålles.»

Art. VIII.

»Föregående Gräntse-Tractat, tillika med thess tilhörande bihang eller Codeciller, hvilka äro af lika kraft, som the uti thenna Tractat ord ifrån ord vore införde, skal af Theras Kongl. Maj:t, Kongl. Maj:t, ratificeras, och Ratificationerne vederbörligen här i Strömstad utväxlas inom fyra veckor, räknade från undertekningens dato, eller förr, om möjligt är.»

dels ock i sin helhet:

»Första Bihang eller Codecill till Gräntse-Tractaten emellan Konunga-Rikerne Sverige och Norige, Lappmännen beträffande.

På thet att Lapparnes vanliga öfverflyttningar, samt then therföre betalande leija och Jurisdictionen öfver the främmande Lappar under bemälte öfverflyttningstid, hädanefter icke må gifva någon anledning till oenighet och missförstånd, och man therjemte klarligen må kunna veta, hvilka hädanefter såsom Svenske eller Norske Lappar blifva at anse, samt huruledes med them uti alla tillfällen reciproce skall umgås, hafva the uti förestående Gräntse-Tractat nämde och här undertecknade Commissarier om visse här tilhörande puncter förenat sig således, som följer:

§ 1.

Then sedan år 1742, och under thenna Gräntse-Commissions tid the privative Svenske Lappar, på visse ställen uti Norrlands Amt, pålagde nye Norrske Lappeskatt, och thet therigenom införde städjandet af Sommarland, samt thess öfverlämnade til bemälte Svenska Lappar emot årlig skatts erläggande, skal afskaffas och upphöra, såsom stridande emot en del af the nedanstående betingade Articular, och bidragande till nya oricktigheter uti Lappväsendet, hvaremot sådan inrättning, som här nedanföres på sina ställen anföres, skal sättas i verket.

§ 2.

Ingen Lapp må hädanefter äga Skatte- eller Städjeland uti mera än et Rike, på thet all anledning til gemensamhet af undersåtare och land hädanefter må kunna undvikas.

§ 3.

Til underrättelse för närvarande tid betingas, at allthenstund från Börje fiäll til Bonnäs fiäll, thet är, uti begynnelsen af Norrlands Amt och för Helge-lands Fögderi på then Norrska sidan, men för Ångerman-lands och Umeå Lappmarker på Svenska sidan, Fjällryggen till Gränts är faststald, och man således på begge sidor therigenom mister the gamle Skatte-land och undersåtare, som man hit intils thersammastädes inöfver Fiällryggen har haft; så skola the Lappar med theras Familjer, som nu för tiden hafva Skatteland therstädes på then Svenska sidan af Gräntsen, anses för Svenska undersåtare och höra samma sida til, oaktat af hvilken thera sidan the förut hafva byxlat Landet och til hvilken sida the theraf betalt skatt, lika som äfven the Lappar med theras Familjer, som nu varande tid hafva gammalt byxel-land på Norrske sidan af Gräntsen thersammastädes, skola tilhöra Norige.

§ 4.

I fall någon Lapp för nu varande tid befinnes hafva et på båda sidor af Gräntsen liggande gammalt Svenskt eller Norskt Sommar Skatteland, thet är et sådant land, hvaraf för år 1742 til Sverige eller Norige skatt hafver blifvit betald, tå hafve han frihet at välja hvilken sidas undersåtare han hädanefter vil vara, så framt han intet Winter-skatteland på någonthera sidan äger. Hafver han Winter skatteland på någonthera sidan, then Svenska eller Norska, tilhöre tå then sidan, på hvilkens Territorio han sådant Winter skatteland äger.

§ 5.

I fall någon Lapp på then sträckningen emellan Bonnes fiäll och Halde, hvarest Kautokeino Gränts begynnes, thet är på then Norska sidan för hela Saltens, Senjens och en del af Tromsöns Fögderier uti Norlands Amt, men på then Svenske sidan för hela Pitheå och Luleå samt en del af Torneå Lappmarker, befinnes hafva et sådant Sommar skatteland på Norska sidan af Gräntsen, hvaraf för år 1742 skatt til Norige hafver varit betald, men theremot att äga Winter skatteland på Svenska sidan af Gräntsen, tå hafve han frihet at välja antingen han hädanefter vil vara Svensk eller Norsk undersåtare, tå han sedermera behåller thet Skatteland han hafver på samma sida om Gräntsen, men mister thet Skatteland han hafver baft på then andra sidan om Gräntsen.

§ 6.

På thet man må kunna veta, hvilke äro Svenske eller Norske undersåtare, skal thet uti förestående 4:de och 5:te §§ omrörde Lapparnes frie val ske uti the Committerades närvaro vid Rör-läggningen, så snart som möjligt är, utan hinder, låckande eller tubbande, mutors och skänkers gifvande, ej heller medelst löfte af en lindrigare skatt, eller eljest på hvad sätt thet vara må och af private Jordägare eller andre på någonthera sidan försökas kunde, utan komma the at äga et aldeles fritt och otvungit val.

§ 7.

The Lappar, som således hädanefter, sedan thenna Convention är i verket stäld, befinnas hafva både Sommar- och Winter-Skatteland, eller allenast enthera delen, nemligen, antingen Sommar- eller Winter-Skatteland på then Svenska sidan af Gräntsen, skola med theras Famille, thet är barn eller the som äro i barns ställe, såsom fosterbarn och släktingar uti et och samma matlag, likaledes tienare och Husmän, anses för Svenske undersåtare,

Thet samma är ock at förstå om the Lappar med thesas Familie, som hafva et gammalt böxel-land på Norske sidan af Gräntsen, hvarmedelst man hädanefter kan åtskilja, hvilken sidas undersåte han är, sedan ingen Lapp får äga Skatte- eller böxel-land på begge sidor, ej heller annorlunda kunna komma ther til än som i thenna Convention föreskrifvit står.

§ 8.

I fall någon Svensk Lapp gifter sig med en Norsk Lappehustru, som uti Norige har sit eget Skatteland eller flera Renar än han, hafve han frihet, utan något hinder eller afgift af thess egendom, at blifva en Norsk Lapp, tå han sig therom hos Svenska Fogden anmäler, och bevislig gör en sådan dess beskaffenhet, hvaruppå Fogden sedermera har at lämna honom thess skrifteliga tilstånd til öfverflyttningen och thet samma uti upbördsboken att antekna, samt honom ifrån Svenska Skatten at utesluta.

Således förhålles vice versa med en Norsk Lapp uti lika tilfälle.
Uti andra omständigheter följte Hustrun Mannen.

§ 9.

I Fall en Lapp vil öfvergifva sit land och blifva et annat Rikes undersåte, förhålles med honom, som med andre Svenske och Norske undersåtare uti lika tilfällen, nemligen, han betale tijonde och siette penningen af hvad han äger, til then sidan, hvarifrån han vil flytta, samt hafve bevis med sig til then sidan thit han flytta vil, at afgiften riktigt är erlagd och undfådt tilstånd til afflyttningen.

§ 10.

Althenstund Lapparne behöfva begge Rikens land, skal thet them, efter gammal sedvana, vara tillåtit Höst och Vår at flytta med thesas Renhjordar öfver Gräntsen in uti et annat Rike, och hädanefter, såsom tilföre, lika med landets undersåtare, undantagande på sådana ställen, som här nedanföre anföres, få betjena sig af land och strand til underhåll för thesas djur och sig sielva, tå the vänligen skola emottagas, beskyddas och hjälpas til rätta, äfven uti Krigstider, hvilka uti Lappväsendet aldeles ingen förändring skola göra, och aldraminst skola the främmande Lappar varda exponerade för plundring eller något slags tvång eller öfvervåld, som krigstiderne medbringa, utan altid blifva såsom egne undersåtare ansedde och handterade, på hvilken sida the tå sig såsom främmande uppehålla.

§ 11.

Ingen Lapp, som behöfver at flytta med sina djur öfver Gräntsen, må uti krigstider begå någon fiendtelig gjerning. Beträdes han thermed, förhålles icke med honom efter krigsbruk, utan han straffas på lika sätt, som om hans missgjerning vore uti fredlig tid begången.

§ 12.

Hvarest på Norska sidan äro fredlyste Skälfång och fogelduns samlande, som på Norska kallas Kobbeweide, Fugle och Dunwår, för hvilka vissa undersåtare årlig skatt betala, skal thet under sådant straff, som Norske Lagen för Norske undersåtare stadgar, vara the Svenska Lapparne förbudit, at ther bruka något skytterie, eller at på annat sätt skada gjöra. På alla andra ställen blifver them sådant och alt annat skytterie och fiskeri lika med Norske undersåtare tillåtit. Äfven njuta the Norske Lappar en sådan frihet uti Lappmarken på then Svenska sidan.

§ 13.

The Svenske Lappar, som väl flytta öfver gräntsen med theas djur in på Norsk grund, men dock icke komma till Hafvet eller Fjordarne och therstädes något Fiskeri eller Skälskytteri bruka, betala uti leija för hvart tjugonde djur, som i theas följe är, stort eller litet, af begge kön, undantagandes the kalftar, som samma Vår äro födde, hvilka icke räknas, en Skilling Dansk eller en Svensk Styfver i Kopparmynt, mera icke. Men bruka the Fiskeri eller Skälskytteri uti Hafvet eller Fjordarne på Norske sidan, betale två för hvart tjugonde djur dubbelt så mycket, som ofvan är förmålt, nemligen två Skilling Danske eller två Svenska Styfver i Kopparmynt, samma års Vår-kalftar oberäknade. Mera må af the Svenske Lappar icke tagas, under hvad namn eller sken thet vara vill, ej heller må the med något personligt arbete eller tjenstgörande beläggas.

§ 14.

The Norske Lappar, som om Hösten flytta med theas djur öfver Gräntsen in på Svenska sidan, betala för hvart tjugonde djur, som the med sig hafva, stort eller litet, af begge könen, samma års Vår-kalftar med inberäknade, två Skilling Dansk, eller två Styfver Svenske i Kopparmynt, allthenstund bemelte Lappar therstädes then längsta tiden af året förblifva, och Vår-kalftarna på then tiden samma underhåll, som the andra Djuren, behöfva. Vilja the tillika idka fiske och skytteri i Lappmarken, betale två dubbelt så mycket, nemligen fyra Styfver i Kopparmynt, eller fyra Skilling Danske. Mera må af the Norske Lappar icke tagas, ej heller må

the med något personligt arbete eller tjenstgörande beläggas, under hvad namn eller sken thet nämnas kan.

§ 15.

Uti hvart district, hvarest öfverflyttande Lappar äro, skal förordnas en Lappe-Länsman och tvänne Nämde män, som för theras öfverflyttningar intet skola betala.

§ 16.

Lapp-Länsmannen och Nämde männen skola reciproce besörja at the öfverflyttande Lappar för theras djur njuta tillräckeligt underhåld, dock så att Lappen sielf, som för Landet skattar, icke af främmande Lappar uttränges och lider brist. För then orsaken skull skola Lapparnes Länsman och Nämde män väl känna beskaffenheten af Skatte-landen på theras sida, samt veta antal på the djur, som then Lappen äger, hvilken skattar för Landet, på thet främmande Lappar, om så behöfves och begäres, til bekvämlige ställen må kunna anvisas. Å ömse sidor skola the främmande Lappar noga ackta sig, at the icke under theras flyttningar gjöra Landets egne invånare någon skada, hvarken Vinter eller Sommar på Skog, Åker och Äng, Muldebärs- eller Hjortron-Myror eller något annat, vid Laga plikt, och bör skadan ersättas efter mätismanna ordom.

§ 17.

Förr än någon Lapp, Svensk eller Norsk, med sine djur flyttar öfver Gräntsen, skal han för sin egen Lappe-Länsman och Nämde män angifva antalet på the djur, som i hans följe äro, thet är så väl på hans egne som på hans barns, tienares och husmäns, samt leijan til bemälte Länsman lefverera, emot bevis så väl på angifvandet, som för leijan. Äfven skal han tå straxt angifva sig, om han vil idka fiske och skytteri, hvarefter leijan kommer at proportioneras och betalas, samt på angifvelsen och beviset at anteknas. Med thetta ofvannämnda bevis passerar han sedan utan hinder och vidare taltal, fram och tillbaka.

§ 18.

Förr än Lappe-Länsmännen med theras Lappar flytta öfver Gräntsen, skola the tilställa then andra sidans Lapp-Länsman en af them och Nämde männen underskrefven specificerad förteckning på the Skatte-Lappar och djur af theras district, som samma år vilja flytta öfver Gräntsen, tå the tillika leijan til bemelte Lappe-Länsman lefverera emot bevis på förbemälte förteckning och betalning. I brist af Lappe-Länsman, som bemälte förteckning och betalning af then främmande sedan kan emottaga, skal then eller the som leijan tilkommer, afsända en Fullmäktig, som på

et så bekvämligt ställe, som möjligt är, skal uppehålla sig, nemligen uti närmast intill Gräntsen liggande Lappe-Sokn på Svenska sidan, och på then Norska sidan uti en af the närmaste innan fiordar och på fasta landet.

§ 19.

Lapparne skola, om thet åstundas, hvar år en gång för alla och icke oftare på then sidans Territorio, som lejan tilhör, för bemälte sidas Lappe-Länsman, eller hvem ägaren af lejan thertil skrifteligen committerar, vara förpliktade at framvisa alla the djur, som uti thetas följe äro, och at låta räkna the samma til bevis på riktigheten af thetas angifvande. Neka the sådant, eller bemälte personer med ord eller gjerning illa bemöta, böte en Svensk allenast för sin motsträfvighet, Tålf Daler Silfvermynt, och en Norsk Lapp Fyra Riksdaler Danske, hälften til bemälte oför rättade personer och then andra hälften til Konungen. För hvar gång sådan förseelse sker, fördubblas straffet.

Förgriper Lappen sig på bemälte personer vidare, än at thet til simpel upstudsighet kan räknas, straffes han thesutom therföre efter Lagen.

§ 20.

I fall någon Lapp, Svensk eller Norsk, befinnes hafva falskeligen angifvit antalet på sina djur, så at han hafver Tjugu djur flere eller theöfver än han anmält, betale han för hvar tjugonde djur uti hela flocken, tvänne gånger så mycket, som ofvan förmält är. Beträdes han andra gången med sådan oriktighet, betale dubbelt så mycket, som första gången. Tredje gången dubbelt så mycket som andra gången, och så vidare, så at straffet för hvar gång fördubblas, hvaraf angifvaren tager hälften och andra hälften tilfaller then, som lejan tilhör. Tå ingen annan angifvare är, behåller ägaren af lejan altsammans.

§ 21.

I fall Lapp-Länsmännen eller Nämndemännen befinnas hafva colluderat med Lapparne uti thetas oriktiga angifvande, eller thetas egen förteckning förfalskat och något innehållit af then leja, som the upburit, plikte första gången tre gånger så mycket, som vederbörande therigenom blifvit eller kunnat blifva besvekne, hälften til angifvaren, och andra hälften til then eller them, som lejan tilhör.

Andra gången sättes the ifrån thetas embete och straffes som tjuvar.

§ 22.

Tå någon tvistighet yppas emellan Lappar ifrån en och samma sida, antingen angående theas öfverflyttningar och stället, hvarest the under theas öfverflyttningstid prætendera at uppehålla sig, eller om bortkomne Renar, slagsmål, små skuldfordringar, som icke stiga öfver Tålf Daler Silfvermynt eller Fyra Riksdaler Danske, alle arfskiften efter the afdöde eller andre små saker, Lappväsendet in specie och Lapparnes sedvanor beträffande, skola sådane saker, tå the icke kunna förlikas, af samma sidas Lappe-Länsman och hans tvenne Nämde män straxt afgöras, och så framt vederbörande til Härads-Rätten icke vilja vädja, ther sammastädes exequeras, utan afseende på hvilken Territorio factum är passerat eller saken påtald. Men äro sådane saker emellan parter af åtskild nation, eller emellan en Svensk och Norsk Lapp, tå tilkommer, utan hänseende til Jus territorii, kärandens Länsman och Nämde män at straxt theruti döma, och Domen, tå theremot ej appelleras, at exequera; Dock således, at Rätten tillika med tvänne Nämde män ifrån Svarandens sida besättes, och at Länsmannen å samma sida, såsom thes försvar och ombud, skal vara berättigad at vara tilstädes, om så åstundas, altsammans utan betalning för bemälte Betjente uti begge fallen. När en af parterne med thenna Lapperätts förrättning är missnögd och med saken vil gå vidare, skal appellationen ske til then Häradsrätt eller Bögderätt, hvarest factum är begångit, eller i fall af Arfskiften, ther then döde i lifstiden hänhört.

§ 23.

Alle andre saker emellan Lappar, antingen af en och samma nation eller af olika Nation, höra til the vanlige Bögde eller Härads-Rätter, samt angifvas, dömas och, i fall the icke til högre Rätt instämmas, ther samastädes exequeras, alt på thet Territorio, hvaräst gjerningen är skedd, allenast med then åtskilnad, som i nästföregående § är anfördt, nämligen, at tå en af parterne är en främmande undersåte, eller factum på en främmande undersåte eller thes egendom begångit, skal uti Rätten tagas tvenne Nämde män ifrån then främmande sidan, hvilka på alt sätt skola hafva samma anseende, rätt och myndighet, som the öfrige Nämde männen, och skal then främmande Lappe-Länsmannen vara berättigad at ther vid vara tilstädes, såsom försvar och Fullmäktig för then parten, som är af samma sida. När bevisligt är, at berörde tvenne främmande Nämde män äro lagligen tilsagde til Bisittare uti en sådan Rätt, och the dock icke infinna sig, kan i theas ställe tvenne andra förnuftige och ärlige Lappar ifrån samma sida antagas. Kunna sådane icke erhållas, förblifver thet vid then vanliga Nämde n, och skal tå Domen på stället afkunnas, och Acten ther öfver gifvas vederbörande, som äro tilstädes ifrån then främmande sidan, antingen Lappe-Länsmannen, eller Nämde männen, uti vitnens närvaro eller emot theas

bevis, utan betalning, på thet man på samma sida kan veta, huru Rätten handhafves.

Förser sig någon Domare emot någon af the uti thenna Convention föreskrefne Stadgar, hafve han förbrutit sit Embete.

§ 24.

Vederbörande ifrån then främmande sidan, så väl parter som vitnen, skola, när the lagligen äro kallade och stämde, vara pliktiga at möta för thenna combineerade Rätt och svara til saken, eller at aflägga theras vitnesmål. Comparerar then svarande icke, ej låter thes oumgängeliga förfall och hinder vid Rätten, til samma tid han instämd är, anmäla och bevisa, och dock bevisligt finnes, at han lagligen är stämd, förfares likafult med saken, som om han verkligen vore tilstädes, tå efter klagomålet eller stämningen och the förevarande bevis Domen afsäges och exequeres. Kan Svaranden vid nästföljande Ting bevisligt göra thes förfall, både at icke sielf hafva kunnat infinna sig, ej eller kunnat thet samma Rätten kundgjöra å then dag han sielf vid Rätten comparera bordt, så får saken åter uptagas och af dömas. Men uteblifva vitnen ifrån första Tinget, och saken utom them ej kan uplysas, tå får saken uppskjutas til nästa Ting, och plikte vitne, som förfallelost uteblifvit, Tre Daler Silfvermynt eller En Riksdaler Dansk för uteblifvandet, til then Krona, hvilkens undersåte thet är.

§ 25.

Ingen Execution eller utpantning, undantagandes efter the Domar, som Lappe-Rätten enligt 22 § äger at afsäga och exequera, må uti någon främmande Lapps bo företagas, så framt icke skriftelig Dom upvises, och bevis för then utmätte betalningen til then Lappen, uti hvilkens bo executionen eller utpantningen företages, genast på stället aflevereras. Förser sig någon häremot, straffes som för våldsvärkan.

§ 2 .

Rymmer någon Lapp för begången lifssak öfver thet Rikes Gräntsor, hvarest gärningen är begången, förhålles med honom, som med andre Svenske eller Norske undersåtare uti lika fall.

§ 27.

Alla Lappsaker skola på slätt och ostämplat Papper afhandlas och beskrifvas, tå en främmande Lapp i saken är intresserad.

§ 28.

Inbyggarna uti Utsjocki, som nu igenom Gräntsens förening äro blefne private Svenske undersåtare, skola på alt sätt handeln beträffande, så väl med landets producter, som med the varor, som bringas til landet, blifva behandlade lika med the Kongl. Norske undersåtarna ther i Landet, och lika med them til godo njuta så väl then nu varande, som then hädanefter til utgifvande, Octroy och annan handels inrättning, så at, hvad the til Norske Köpmännen öfverbringa, skal them efter Octroyen blifva betalt, och likaledes efter Octroyspriset uplåtit, hvad the sig tilhandla vilja; men dock skal Compagniet ej vara förbundet at gifva thesse Svenske undersåtare then Credit, som thet i visse tilfällen, i följe af Octroyen, böra gifva the Norske.

§ 29.

Alla vederbörande Kongl. Betjente å båda sidor. särdeles Landshöfdingar och Amtmännen, skola fliteligen efterforska, huruledes the främmande Lappar blifva medhandlade och troligen besörja, at them vederfares hvad rätt är och the efter thenna Convention böra njuta. I lika måtto skola the, när the landet igenomresa, och, på Embetets vägnar, besöka, tidigt låta samme Lappar veta, på hvilken tid och ställe the komma uti theras granskap, på thet the, i fall the hafva något at klaga, personligen hos them måge kunna infinna sig och theras åliggande andraga.

§ 30.

Ändteligen finner man nödigt at härvid förklara, thet thesse här ofvanföre stipulerade öfverflyttningar, med the theraf dependerande inrättningar, ingalunda således äro at förstå, som skulle Konungarikerna Sverige och Norige therigenom någon Jurisdiction eller annan rättighet, af hvad namn then vara må, in öfver Gräntsen i thet andra Riket tilerkännas, men allenast såsom en tolerance och reciproque foglighet, hvilken icke väl kan umbäras, så framt annars Lapparne på båda sidor skola blifva vid makt och in politicis hållas uti tilbörliq skick och ordning. Altså blifver then uti then uprättade Gräntse-Tractaten öfverenskomne Gräntselinea, så väl i anseende til Lapparne och theras districter, som i öfrigit beträffaude the andre Svenske och Norske undersåtare och theras districter, aldeles vid sin fulla kraft, så at hvarken tidsens ålder, vederbörande betjenters och undersåtares försummelse, collusioner och ingrep eller någon häfd och bruk inöfver samma gränts, then blifve så gammal samt af hvad art och beskaffenhet then vara må, häruti någon förändring skal eller kan gjöra, men hvart Rike skal hädanefter på sin sida om ofvannämde Gräntsor allena

och utan intrång vara berättigat at utöfva och behålla alla Regalia och jura Majestatis så väl uti andelige som världslige saker.

Thetta Bihang til Gräntse-Tractaten skal uti alla sina puncter vara af samma kraft, som ofvanberörde Gräntse-Tractat sielf, aldeles såsom then ord ifrån ord theruti vore införd.

Til yttermera visso äro här af tvenne Exemplar författade, som af begge Theras Kongl. Maj:ts Kongl. Maj:ts Befullmäktigade Gräntse-Commissarier äro undertecknade och med theras vanliga Signeten bekräftade, som skedde i Strömstad år efter Christi Födelse thet Et Tusende Sjuhundra Femtijonde Första then 21 September

2 October.

J. Mauritz Klinckowström.
(L. S.)

J. Mangelsen.
(L. S.)

Vid behandlingen af detta förslag till författning har Utskottet utgått från den förutsättning, att detsamma, ehuru till formen ett förslag till civil-lag, likväl, såsom erfordrande för att varda antaget bifall af såväl Sveriges Riksdag som Norges Storting, vore till sjelfva sin natur af sådan beskaffenhet, att hvardera Rikets representation komme att vid dess afgörande egentligen taga i betraktande, huruvida förslaget i sina *hufvudsakliga* bestämmelser vore att föredraga framför nu gällande lag, så mycket heldre som, i afseende å detsammas uppställning och dess särskilda stadgandens lämplighet, med skäl kunde antagas att dessa blifvit noggrant undersökta vid de mångsidiga förarbeten, som måst föregå, innan förslaget i sitt nuvarande skick af Unions-konungen för de begge representationerna framlades; och har, på grund af denna sin uppfattning, Utskottet ock ansett sin granskning deraf böra förnämligast afse att söka utreda, om det sätt, hvarpå förslaget bragt till lösning de viktigaste deruti förekommande frågor, syntes göra detsamma egnadt att uppnå det dermed åsyftade mål, att på ett så vidt möjligt rättvist och tillfredsställande sätt ordna förhållandena emellan de bofaste och de nomadiserande inneväarne inom den nordligaste delen af den Skandinaviska halfön.

Vid en sådan granskning framställer sig först den för Lapparnes framtida bestånd viktigaste frågan, nemligen om deras rätt till renbete och i sammanhang dermed till skogsfång och till de för flytningen emellan deras uppehållsorter erforderliga renvägar. I afseende härå innehåller, på sätt ofvan synes, 1751 års codicill i 10 §: att all den stund Lapparne behöfva begge Rikens land, skall det dem, efter gammal sedvana, vara tillåtet höst och vår att flytta med deras renhjordar öfver gränsen in uti ett

annat Rike och hädanefter, såsom tillförene, lika med landets undersåtare, *undantagande på sådana ställen, som här nedanföre anföres*, få betjena sig af land och strand till underhåll för deras djur och dem sjelfva; hvarefter de nämnda undantagen förekomma *dels i § 12*, som stadgar: att hvarest på norska sidan äro fredlysta skälffång och fågelduns samlande, som på norska kallas kobbeveide, fugle och dunvär, för hvilka vissa undersåtare årlig skatt betala, skall det under sådant straff, som norska Lagen för norske undersåtare stadgar, vara de svenska Lapparne förbudet, att der bruka skytteri eller att på annat sätt skada göra; *dels ock i § 16*, hvarest föreskrifves: att å ömse sidor skola de främmande Lappar noga akta sig, att de icke under deras flyttningar göra landets egna innevånare någon skada, hvarken vinter eller sommar på skog, åker och äng, multebärs eller hjortron-myror eller något annat.

Om än dessa stadganden kunna antagas hafva varit tillräckliga för en tid, då, såsom det synes, till följd af landets ringa odling, knappt någon tvist eller några kollisioner emellan en bofast befolkning och de nomadiserande Lapparne egt rum, så visade sig dock, allt efter som folkmängden tillväxte och odlingen synnerligen vid Norges hafskust och de långt in i landet inträngande fjordarne gjorde hastigare framsteg, samt allt större landsträckor blefvo underkastade rödning och regelmessigt bruk, att de gällande föreskrifterna icke voro tillräckliga eller nog bestämda för att förebygga stridigheter emellan den jordbrukande befolkningen och Lapparne, helst codicillens ordalydelse snart föranledde dess olika tolkning på ömse sidor af gränsen. När således år 1843 en komité af män från begge Rikena förordnades, med uppdrag att taga i öfvervägande och ingifva förslag till de ändringar och tillägg som kunde finnas nödiga i lagstiftningen rörande dessa förhållanden, så inträffade att, ehuru komitéens samtliga ledamöter voro enige, bland annat, jemväl i frågan om gemensam ersättningsskyldighet, hvarom vidare framdeles, ledamöterna från hvardera Riket deremot i afseende å frågan om betesrätten icke blott afgåfvo särskilda förslag, utan ock framställde såsom deras bestämda åsigt, att gällande lag (1751 års codicill), rätt förstådd, redan innebure samma föreskrifter, som komiterade blott tydligare i sina förslag uttryckt. Och dessa förslag voro likväl af ganska väsendtligen olika beskaffenhet, i det de *Svenska* komiterade ansågo, att Lapparne borde nu såsom tillförene obehindradt få begagna betet å öppen och ej ingärdad utmark i de Svenska lappmarkerna och i de dertill gränsande Norska landskap, medan de *Norska* komiterade ej ville medgifva Lapparne betesrätt å dylik utmark i Norge, då den ej tillhörde Norska staten, under påstående tillika att såsom enskild egendom borde betraktas äfven de nybyggen och rödningsplatser å allmänningar, till hvilkas anläggning behörig tillåtelse erhållits. Komiterades arbete föranledde — måhända just till följd af deras skiljaktighet i ofvannämnda viktiga hänseende — icke till något försök att göra ändring i lagen; men då stridigheterna emellan den bofasta befolkningen och Lapparne alltmera tilltogo och icke sällan urartade till våldsamma uppträden, när å ena eller andra sidan ville göras gällande hvad hvardera ansåg utgöra sin lagliga rätt, så till-

sattes år 1866 åter en komité af Svenskar och Norrmän, hvilka lyckades förena sig om en lösning af frågan, som, af Kongl. Maj:t gillad, funnit sitt uttryck i det nu föreliggande förslagets §§ 3 och 9, af hvilka *den förra* bestämmer att Lapparne äro berättigade att årligen med sina renar flytta från det ena riket in i det andra och uppehålla sig å de trakter, hvilka hvarterdera rikets Lappar efter gammal sedvana hittills hafva besökt, samt att der, *under iakttagande af de i författningen meddelade föreskrifter*, betjena sig af land och vatten såväl till underhåll för sig och sina renar, som till jagt och fiske; medan åter *den sednare* paragrafen innehåller föreskrift att för skada, som af renar göres å utmark (taget såsom motsats till åker, äng, utängs-slätter, växande skog eller hjortronland, hvarest skada alitid skall ersättas), ersättning eger rum endast i det fall, att jordens egare eller innehafvare genom densamma kommit i saknad af erforderligt bete för sina hemdjur, samt, hvad Tromsö Amt särskildt angår, derest renarnes betande sker före den 8 Juli hvarje år, alldeles icke, om blott ej någon egare eller innehafvare af jord särskildt derigenom i väsendtlig mån betungas.

Man kan visserligen anse de stadganden om begränsning af den ömsesidiga rätten till bete å ifrågavarande utmarker, som i den sednast citerade paragrafen förekomma, vara alltför obestämda för att till fullo förebygga rättstvister emellan den bofaste befolkningen och Lapparne, och önskvärdt hade utan tvivel varit, om mera bestämda föreskrifter kunnat uppställas; men fråga är, om den obestämdhet, som härvid till en viss grad onekligen förefinnes, har sin anledning i den föreslagna författningen eller i sjelfva de förhållanden, för hvilkas reglerande den är föreslagen. Utskottet tvekar icke att anse det sednare vara fallet, hvilket synes uppenbart, om man besinnar, att det möter helt andra svårigheter att, såsom af denna lag erfordras, begränsa rättsförhållandet i afseende å jorden och dess begagnande emellan bofaste egare eller innehafvare af viss jord, å ena sidan, och å den andra nomader, hvilka *ock* skola hafva betesrätt inom samma trakter, än der frågan endast är att emellan två eller flera bofaste jordegare skifta jord eller begränsa nyttjanderätt till sådan, och om man vidare dertill lägger, att, enligt de af 1866 års komiterade inhemtade upplysningar, virke i de ifrågavarande trakterna saknas till åstadkommande af några vidsträcktare hägnader. Noggrant bör äfven bemärkas, att, om ock 1751 års codicill tillerkänner Lapparne rätt till begagnande af land och strand lika med rikets egna undersåtar, den dock alldeles icke tillägger de förstnämnda någon slags *företrädesrätt* framför de sednare i detta hänseende. Fullständigaste lösningen af frågan, huru vidsträckt betesrätt borde Lapparne tillkomma, vore utan tvifvel att ernå medelst uppdragande af en lokal gräns emellan de områden, der den jordbrukande befolkningen och Lapparne hvar för sig egde att drifva sina särskilda, med hvarandras ömsesidiga trefnad, såsom det vill synas, ej lätt förenliga näringsfång. Till uppnående af detta å begge sidorna åtminstone för en framtid önskvärda och, i mån af allt vidare fortgående odling, å

ena, allt talrikare renhjordar, å andra sidan, förr eller sednare nödvändiga mål torde ock en utväg vara anvisad i en syftesenlig tillämpning af föreliggande förslags 25 §, hvarom Utskottet skall längre fram sig yttra. Att man nu ej föreslagit till omedelbart vidtagande denna åtgärd, finner sin förklaring deruti, att en sådan omedelbar tillämpning i närvarande ögonblick ej för Lapparne vore önskvärd, utan fastmer för dem skulle medföra skada. Om nemligen en sådan gräns nu skolat uppdragas, hade detta nödvändigt måst förorsaka Lapparnes uteslutande från ganska många områden, der, enligt hvad de bofaste sjelfva inför 1866 års komité uppgifvit, tillgång på bete finnes för såväl deras hemdjur som en talrik mängd renar. Och till dess en sådan lokal begränsning af omständigheterna oundgängligen fordras och blifver en verklighet, torde någon lämpligare begränsning, än förslaget innehåller, svårligen stå att finna.

I afseende å Lapparnes rätt till skogsfång stadgar nu gällande lag icke annat, än hvad som kan anses ligga i tillåtelsen att enligt § 10 begagna landet till underhåll för deras djur och dem sjelfva, sammanställd med förbudet i § 16 att under flyttningar göra landets egna innevånare någon skada, bland annat, på skog. Komitéen af 1844, som föreslog bibehållandet af uttrycket "att Lapparne skulle vara berättigade att inom hvardera riket lika med landets egna innevånare betjena sig af landet till eget och sina rendjurs underhåll", läser dock ej ansett deruti vara inbegripen obegränsad rätt till skogsfång å oinhägnad utmark, enär komitéen tillade det stadgande, att *äfvén skogen å kronans allmänningar vore Lapparne tillåtet att begagna, dock blott till egen förnödenhet*. Det nu föreliggande förslaget åter, i hufvudsaklig öfverenstämmelse med de af 1866 års komité uttryckta åsigter, medgifver genom sjelfva uttryckssättet i § 4 Lapparne att å de af dem enligt gammal sedvana besökta trakter till eget behof begagna torra träd och vindfällan jemväl å enskildes utmark, jemte det dem tillägges rätt att i statens skog taga växande löfträd.

Beträffande rätten till renvägar, finnes derom intet uttryckligt stadgande i 1751 års codicill. Sjelfklart kunde visserligen anses, att den Lapparne tillerkända rätt att till bete betjena sig af landet ock medförde rätt till det medel, hvarförutan den förstnämnda rätten ej kunde tillgodogöras. Då emellertid å ena sidan landets föga odling den tiden ej gjorde behöfligt att uttryckligen tillförsäkra Lapparne vissa vägar för att med sina renhjordar komma till af dem begagnade betesmarker, medan å andra sidan något stadgande, syftande att inom vissa gränser inskränka odlingen, ej finnes; så är lätt att inse såväl huru denna kommit att småningom tillstänga åtminstone en del af de vägar, Lapparne kunna begagna, som ock till hvilka svåra rättskollisioner sådant skulle gifva anledning, utan att utväg till deras slitande i codicillen anvisas. Icke heller i detta hänseende kunde något gemensamt förslag af 1844 års komité åstadkommas, enär samtliga komiterade väl ansågo att vid tillåtelse till anläggande af nybyggen borde framdeles iakttagas, det Lapparnes gamla renvägar icke stängdes, men de Svenska ledamöterna tillika hyste den åsigt att, derest dessa vägar redan någonstädes vore genom markens upplåtelse och odling i förening med omgif-

vande nejdens otillgänglighet afskurne, så borde, der hufvudråg förr gått, erforderlig mark dertill afsättas emot ersättning af Lapparne, hvilken åsigt de Norska komiterade icke biträdde. Uti § 5 af förevarande författningsförslag förbjudes att genom rödjning eller uppodling af jord eller uppförande af hägnader beröfva Lapparne sådana gamla renvägar, som fortfarande äro för dem behöfliga, och föreskrifves att, derest sådana vägar redan blifvit stängda, skola de genom statens föranstaltande åter göras för Lapparne tillgängliga, hvilket torde få anses jemväl innebära att expropriationskostnaden skall af staten bestridas.

Enär således den föreslagna författningen i fråga om Lapparnes rätt till renvägar och till skogsfång innehåller bestämda stadganden, hvarigenom Lapparne tillförsäkras rättigheter, hvilka förut varit tvätydiga och omtvistade, samt enär, i fråga om rätten till bete för rendjuren, förslaget, om än icke så bestämdt, som i och för sig kunnat önskas, likväl begränsar samma rätt på ett med rättvisa och billighet så öfverensstämmande sätt, som vid jemkning emellan hvarandra motsatta intressen kunnat åstadkommas, anser Utskottet förslaget i dessa hufvudsakliga hänseenden innebära afgjorda företräden framför nu gällande lag.

Dernäst synes böra i betraktande komma frågan om den i förslaget stadgade skyldigheten för Lapparne att gemensamt ersätta af deras renar föröfvade skada samt, i sammanhang dermed, om indelningen i uppsyningsdistrikter och om uppsyningsmän; och får Utskottet i afseende härå anföra:

Den gemensamma ersättnings-skyldigheten, i 1751 års codicill icke ifrågasatt och i vår lagstiftning först erkänd genom Kongl. Brevet den 4 November 1817, men sedermera föreslagen af såväl 1844 års som 1866 års komitéer, består, sådan den i förevarande förslag blifvit begränsad, deruti: att, sedan någon landsträcka, der Lapparne söka bete för sina renar, blifvit, i enlighet med föreskrifterna i förslagets § 6, efter Konungens förordnande indelade i uppsyningsdistrikt, skada, som af renar tillskyndas de inom ett visst distrikt jordbrukande innevärnarnes egendom, utan att utrönas kan genom hvilken eller vilkas renar den blifvit förorsakad, skall, (så vidt skadan är sådan, hvarför godtgörelse eger rum) ersättas gemensamt af de Lappar, som hafva sitt tillhåll inom distriktet, i förhållande till det antal renar hvarmed en-hvar tillhör detsamma, samt i händelse, vid den tid skadan föröfvas, renar, tillhörande andra Lappar, än som i distriktet hafva sitt tillhåll, äro stadda på flyttning derigenom eller eljest der sig uppehålla, jemväl af dessa främmande Lappar i förhållande till nämnda deras antal renar. Enär således, för att skyldighet att gemensamt ersätta skada skall kunna ifrågakomma, fordras att indelning i uppsyningsdistrikt redan egt rum, och enär endast af och bland Lappar, som ämna taga sitt tillhåll inom sådant distrikt,

utes de uppsyningsmän, hvilka, trädande i stället för de i § 15 af 1751 års codicill föreskrifna Lapplänsmän och nämndemän, skola såsom representanter för samtliga i distriktet tillhållande Lappar tillkallas, då anspråk om ersättning emot dem ifrågasättes, samt ega att å nämnde Lappars vägnar ingå förlikning och skola fullgöra åtskilliga andra af distriktindelningen och den gemensamma ersättningsskyldigheten betingade, till en del ganska viktiga, uppdrag; — Så inses lätteligen, att de i och för sig ganska maktpåliggande frågorna om distrikter och om uppsyningsmän, åtminstone i detta förslag, blifvit satta i beroende deraf, huruvida förslagets bestämmelser om ersättningsskyldigheten blifva antagna eller icke.

För stadgandet af gemensam ersättningsskyldighet, mot hvilket, äfven med den begränsning föreliggande förslag deråt gifvit, från abstrakt rättssynpunkt åtskilliga anmärkningar utan tvifvel kunna göras, talar deremot ur nyttans och billighetens synpunkter det viktiga skäl, att endast derigenom torde kunna uppnås det med den föreslagna lagstiftningen åsyftade ändamål att bilägga stridigheterna och förebygga de våldsamma uppträderna emellan den bofasta befolkningen och Lapparne. Dessa stridigheter och våldsambheter härröra nemligen till en hufvudsaklig del derifrån, att det för egare eller brukare af jord, som tillskyndats skada af renar, är nästan omöjligt att på rättslig väg åstadkomma bevisning om hvem renarne tillhöra och att således komma i tillfälle göra gällande sina anspråk på godtgörelse. De bofaste känna icke renarnes märken och endast med Lapparnes tillhjälp kunna de derom erhålla upplysning. Men för närvarande hafva Lapparne ingen anledning att dermed tillhandagå. Helt annat blefve förhållandet, om den gemensamma ersättningsskyldigheten vore i lag stadgad. Det blefve då för enhver Lapp af vikt att tillse, det allas renar omsorgsfullt vaktades och, derest skada af renar ändock föröfvades, att söka upptäcka renarnes egare för att icke sjelf drabbas af någon andel i ersättningen. Under sådana omständigheter, och då ersättning, vare sig den erlades af renegaren eller af samtliga Lapparne, i alla händelser utföll, skulle de bofaste icke ens vara frestade att, såsom nu, enligt hvad upplyst är, blott alltför ofta sker, skjuta renarne eller genom hundar döda dem för att söka skaffa reda på deras märken och såmedelst bevisning mot deras egare. Och upphörde åter dessa tilltag å de bofastes sida, så funnes icke heller å Lapparnes, helst med de närmare bestämda rättigheter i afseende å begagnande af utmark, som dem blifvit i lagförslaget tillagde, skälig anledning till missnöje, ty såsom sådan lærer väl ej få anses den noggrannare bevakning af renarne, som för de hittills möjligen mindre aktsamme ibland dem hädanefter torde blifva erforderlig.

Det har blifvit ifrågasatt, huruvida icke vid de syner och värderingar å skada, som enligt § 11 i förslaget skola af länsman med biträde af lagrättsmän förrättas, det vore för iakttagande af Lapparnes rätt nödigt, att äfven Lappar vid förrättningen borde biträda, äfvensom huruvida icke sådant vore öfverensstämmande med hvad 1751 års codicill föreskrifver i afseende å Lapp-länsmän och nämndemän. Att det sista icke är fallet torde vara klart, då codicillens §§ 23 och 24 i afseende å såväl

för indelning af betesmarker i distrikter, låta företaga besigtning, kartläggning och, eventuellt äfven expropriationer af odlad mark i enskilds ego. Att nu dessa åtgärders verkställande ej kan aflöpa utan kostnad, är af sig sjelft klart, och att dessa kostnader skola stiga till ganska betydliga belopp, kan inhemtas af protokoll öfver på Norska Regeringens föranstaltande företagna preliminära besigtningar, uppmätningar och förslag till distrikts anordnande, hvilka protokoll af Hans Excellens Justitie-statsministern blifvit Utskottet meddelade. Är det nu billigt att begära, det Norska staten skall åtaga sig dylika åtgärder och kostnader utan att veta, om ej, hvad stund som helst och måhända redan innan de förstnämnda ens blifvit till fullo verkställda, en uppsägelse skall ske, som gör åtgärderna öfverflödiga, kostnaderna förspilda, och eger man skäl att vänta, att, under nyssnämnda möjlighet, samma åtgärder skola i den omfattning och på det sätt, som erfordras för att till fullo motsvara dermed i lagen afsedt syfte, eller i allmänhet mer, än till det aldraminsta möjliga blifva utförda? Om svaret på dessa frågor ej rimligen kan utfalla på mer än ett sätt, så är dermed ock tydligt, att liksom lagens blott provisoriska eller på viss tid ställda antagande skall förlama dess auktoritet och helgd för dem, hvilka närmast efter den skola ordna sitt förhållande af ömsesidig rätt och förpligtelse, så skall detsamma äfvenledes verka förlamande beträffande vidtagande af åtgärder, utan hvilka det med lagen afsedda systemålet ej kan nås. Det är, med andra ord, tydligt, att de experiment med lagens verkan, för hvars företagande man förordar dess blott provisoriska antagande, genom sjelfva det sätt, hvarpå experimentet verkställas, af dubbelt skäl skall hindra uppnåendet af det dermed afsedda ändamålet: insigt och erfarenhet om, huruvida lagen gör tillfyllest för ordnande af rättsförhållandena mellan de bofaste och Lapparne, och att man, med ett *sådant* sätt af dess antagande, på förhand kan säga, att den *icke* i nämnda hänseende skall motsvara med densamma afsedt syfte. Eger man åter en sådan öfvertygelse på förhand, då synes det vara långt bättre att genast förkasta lagförslaget. Anser man åter, att antagande af Utskottets förslag om ensidig uppsägningsrätt och faran af att den kunde blifva uppsagd skulle innebära en garanti för lagens samvetsgranna tillämpning; så torde ock sådant innebära ett misstag, då dels antagande af Utskottets ifrågavarande förslag långt sannolikare skall medföra den följd, att lagförslaget, med *sålant* vilkor vid dess antagande, genast förkastas, dels Norska staten i allt fall är alldeles oförhindrad att för sin del stifta lag i ifrågavarande hänseende, ej i strid med codicillen, men väl med de specifikationer och närmare bestämmingar af dennas i många hänseenden sväfvande och otillräckliga stadganden, hvilka anses nödiga för att införa och stadga rättsförhållande emellan bofaste och Lappar.

Det torde för öfrigt knappast behöfva särskildt erinras derom, att, med förkastande af Utskottets förslag till ändring i § 28, möjligheten att få ändringar i lagen ingalunda är upphäfd, utan att denna möjlighet endast är bunden vid ömsesidigt godkännande från båda rikena. Att betvifla eller på förhand förneka redobogenhet från

någondera sidan till ett sådant godkännande, der något stadgande i lagen skulle befinnas olämpligt eller otillräckligt, dertill eger man hvarken skäl eller rätt.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, föreslå vi vördsamt, att Riksdagen för sin del

2:o) antager § 28 i det Kongl. förslaget oförändrad sådan som den deri finnes införd.»

af Herr Friherre *Nordenfalk*, som yrkat antagande af det i Herr Ribbings reservation formulerade tillägg till det Kongl. förslagets § 25, i hvilket fall ingen ensidig uppsägningsrätt borde ifrågakomma;

af Herr *Carlén*: »Första bihanget till 1751 års gränsetraktat, som nu är i fråga att upphävas, innehåller i 10 §: att Lapparne skulle vara efter gammal sedvana tillåtet att höst och vår flytta öfver gränsen och, till underhåll för sig och sina djur, *dädanefter såsom tillförene, lika med landets undersåtar, få betjena sig af land och strand*, endast med undantag af särskildt uppräknade ställen, samt i 16 §: att Lapplänsmannen eller nämndemännen skulle besörja, att öfverflyttande Lappar för sina djur njöto *»tillräckligt underhåll»*, dock så, att den inhemska Lappen icke af de främmande utträngdes och led brist samt att de främmande Lapparne under sina flyttningar icke gjorde landets egna inneväpnare någon skada.

Häraf har jag ej kunnat draga annan slutsats, än att Lapparne för all framtid tillförsäkrats ovilkorlig rätt, icke allena att å angifna årstider flytta från det ena landet till det andra, utan ock att i det land, de besöka, få oqvaldt gagna all den af fordno till dem upplåtna betesmark, som kunde finnas erforderlig för att gifva deras djur *»tillräckligt underhåll»*, endast med förbehåll, att hemlandets Lappar ej förträngdes och landets öfriga inneväpnare ej gjordes skada. Hvad traktat-bihangets 30 § förmåler derom, att hvartdera riket skulle fortfarande *»utöfva och besitta alla regalia och jura Majestatis*, synes mig ej kunna tolkas derhän, som skulle någotdera landets regering vara berättigad att genom ensidiga förfoganden, af hvad slag de vara mände, i ringaste mån minska, än mindre alldeles upphäfva, den Lapparne sålunda genom 10 och 16 §§ tillförsäkrade, här ofvan beskrifna, rättighet.

Utgående från denna uppfattning, har jag, vid granskningen af det förevarande nådiga lagförslaget, bort söka i första rummet göra klart för mig, huruvida detsamma bibehåller Lapparne vid deras redan egande ofranomfördä traktatsenliga rätt. Befinnes detta icke vara händelsen, torde all vidare granskning vara obehöflig, enär de i förslaget upptagna, rent juridiska eller reglementariska stadgandena — huru förträffliga de i sig sjelfva än må vara — icke lära kunna antagas utan i samman-

hang med de grundbestämmelser, som afgöra hufvudsaken, eller Lapparnes rätt till erforderlig betesmark för sina renar.

För mitt omdöme i afseende å denna hufvudsak hafva varit afgörande de stadganden, som finnas upptagna i 6, 9 och 25 §§ af lagförslaget, sammanställda med de faktiska förhållanden, som för närvarande ega rum.

Nämnda lagrum innehålla bland annat:

att de landsträckor, der Lapparne söka bete för sina renar, må, *»der så för vinnande af nödig uppsigt öfver Lapparne och deras djur finnes behöfligt»*, indelas i särskilda uppsyningsdistrikt;

att det tillkommer regeringen i hvardera riket att ensidigt bestämma, om och huru distriktsindelningen skall inom det riket verkställas;

att om, i ettdera af rikena, å något visst område renars underhåll prövas för den jordbrukande befolkningen vara i synnerlig mån betungande, det rikets regering kan lika ensidigt förordna, att det området, fastän det ingått i distriktsindelningen och till renbete upplåtits, ej vidare må af Lapparne begagnas, emot det att *»erforderlig»* betesmark dem anvisas på annan landsträcka, som finnes dertill tjenlig; samt

att Lapparne tillförbundits ersätta, ej mindre all den skada, som af deras renar göras å åker, äng, *utängsslätter*, växande skog eller hjortronland, utan äfven skada å *utmark*, så framt jordens egare eller innehafvare genom skadan kommit i saknad af erforderligt bete för sina husdjur.

Öfverväger man nu närmare betydelsen af dessa stadganden, springer först i ögonen såsom synnerligen betecknande, att den för Lapparne så ödesdigra distriktsindelningen motiverats *uteslutande* från det förutsatta behovet för de fastboende af lättadt tillfälle att *»vinna nödig uppsigt öfver Lapparne och deras djur»*. Att den svagare parten, hvilket Lapparne väl alltid måste anses vara, å sin sida behöfver skydd mot nybyggarnes inkräkningar på de gamla betesmarkerna, synes icke hafva ingått i lagförfattarnes föreställning hvarken vid bestämmandet af grunderna för distriktsindelningens åvägbringande eller vid det framtida ordnandet af denna viktiga angelägenhet. Äfven om första distriktsindelningen skulle slå sig väl ut för Lapparne, trots den omständigheten att, enligt lagbokstafven, de fastboendes intresse företrädesvis borde tillgodoses, finnas nemligen inga garantier stadgade därför, att detta lyckliga förhållande får fortfara längre, än de fastboendes fördel det medgifver. Intet förbud är stadgadt för nybyggens vidare anläggande inom de till Lapparne upplåtne distrikt; och — hvad mera är — huru väl de än trifvas på de anvisade distrikten, kunna de emot sin vilja jagas derifrån, när helst den jordbrukande befolkningens intresse det kräfver, och sådant utan att jemngodt vederlag behöfver lemnas. Det är väl sannt, att Lapparne i sistnämnda fall skall anvisas *»erforderlig betesmark å annat tjenligt område*, men *erforderlig* och *jemngod* är ej detsamma. Det är nemligen lätt att inse, hurusom den vid utbytestillfället *»erforderliga»* (tillräckliga) betesmarken

snart kan, i följd af tilltagande odling, äfven der blifva otillräcklig, och att den i allt fall kan vara vida mera obeqväm, svårtillgänglig och för Lapparnes egen trefnad olämplig, än den gamla mark, som fräntages dem. Ett medel att, åtminstone i någon mån, göra den föreslagna lagstiftningen om distriktsindelning antaglig, vore måhända att från de respektive regeringarne i hvardera riket till Unionskonungen öfverflytta anordningarne i detta hänseende. Men då frågan härom, ehuru väckt och förfäktad af Sveriges Justitie-statsminister, fått förfalla, torde utsigt saknas att få den ånyo med framgång upptagen.

I afseende å stadgandena om skadeersättning synes i lagförslaget hafva gjort sig gällande samma anda, som i fråga om betesmarken, hvaraf följen äfven härutinnan blifvit: garantier endast för de fastboende, förpligtelser endast för nomaderna. Bland de sednare förefaller *den* synnerligen obillig, som ålägger Lapparne att ersätta all den skada deras renar kunna göra å utängsslätter, fastän dessa anlagts å de till renbete upplåtna distrikt och fastän utängsinnehafvarne icke gjort det ringaste för att freda sina egor; likasom det synes rent af orättvist, att binda Lapparne vid den skada, som sker å sådan utmark, som uttryckligen blifvit dem anvisad att, gemensamt med de fastboende, begagna. Obilligheten och orättvisan faller dess mer i ögonen, om man betänker, att det understundom kan blifva hårdt nära omöjligt för Lapparne att så sammanhålla renarne, att ej skada kan ske, trots de allvarligaste bemödanden att den förhindra.

Af hvad jag nu haft äran anföra framgår, att jag funnit den föreslagna lagstiftningen vara byggd på sådana grunder, att Lapparnes ställning *kan* blifva genom densamma försämrad, hvarmed jag dock ingalunda velat säga, att så ovillkorligen *skall* ske. Blifva nemligen lappdistrikten så ordnade, att Lapparne der finna trefnad för sig sjelfva och allt fortfarande tillräckligt bete för sina renar; gör sig derjemte den åsigt gällande, att sådana inom distriktet befintliga utegor, de der ej kunna utan alltför stor svårighet skyddas för renarne, löra utläggas till begagnande af Lapparne; och blifva slutligen, sedan ett distrikt upplåtits, inga nybyggen der vidare anlagda; så vill det tvärtom synas antagligt att den föreslagna lagstiftningen skall kunna, äfven för Lapparne, medföra icke oväsentliga fördelar. Men *att* allt detta skall inträffa, är ingalunda visst.

För min del saknar jag, liksom utan tvifvel en hvar, all anledning att antaga, det de Norska auktoriteterna skola vid lagens tillämpning åsidosätta hvad rättskänslan bjuder. Men uppfattningen i Norge, hvars jordbrukande befolkning otvifvelaktigt vida mera än den Svenska lider af nomadiserandet, måste i följd häraf blifva en annan, än uppfattningen hos oss. Och om man också hvarken kan eller bör förutsätta annat, än att äfven å Norsk sida oväldig rättvisa gör sig gällande, är likväl den föreslagna lagen sådan, att den måste bringas i verkställighet med skonsam välvilja för de i mycket värnlösa nomaderna, derest den ej skall förr eller sednare bereda deras under-

gång. Gerna delar jag den förmodan, att den föreslagna lagen *kan* blifva ändamåls-
enlig, om de anordningar, den förutsätter, verkställas i en emot Lapparne välvillig
anda, likasom jag hyser den förhoppning, att en sådan anda kommer att göra sig
gällande. Men på blott en förmodan synes mig ej rådligt ett bygga en lag, hvaraf
den fromma (laglydiga) och i mycket annat aktningvärdä Lappracens bistånd kan
blifva beroende.

På dessa i korthet angifna skäl har jag, för min ringa del, trott lämp-
ligast vara att ännu något se tiden an och dröja med det slutliga afgörandet af
frågan, till dess de både i Sverige och Norge nu pågående arbetena för uppgörande
af s. k. lappgränser hinna fullbordas; ty först derpå kan man med någorlunda sä-
kerhet bedöma huruledes lagen kommer att i verkligheten slå sig ut. Dessa arbeten
äro i Sverige snart slut och i Norge redan långt avancerade. Så är t. ex., enligt
ett Lag-Utskottet meddeladt bref till Herr Justitie-statsministern från Norska regerings-
departementet för det indre af den 8 nästlidne Mars, i Tromsö amt redan uppmätning
gjord och indelning föreslagen af lappdistrikter i det omfång, att bete derå kan
anvisas för 56.000 renar eller mera än hälften af det antal, som anses finnas i
hela amtet, och uppmätningen fortgår oafbrutet.

Det af Lag-Utskottets pluralitet föreslagna sätt att häfva betänkligheterna vid lagens
antagande, eller att antaga den provisoriskt, kan jag för min del ej gilla. Vore lagen att
anse helt enkelt såsom en internationel traktat, så vore ej så mycket att anmärka emot
ett dylikt provisorium. Men den innehåller äfven viktiga civilrättsliga bestämmelser,
och att då försöka att på behaglig tid antaga sådana, finner jag föga lämpligt.

Med anledning af allt detta, har jag inom Lag-Utskottet uttalat den mening,
hvilken jag ännu vidhåller, att

Riksdagen förklarar sig för det närvarande ej kunna bifalla Kongl.
Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition.”

af Herr Grefve *Sparre*: »Lika med Herr Carlén anser jag för det när-
varande, och intill dess de distrikter, hvilka enligt lagförslaget skulle Lapparne
anvisas, blifvit uppmätta, indelta och kartlagda, hvarmed början redan är gjord,
och efter fullbordandet af hvilket snart nog tvifvelsutan tilländabragta arbete
det först blir möjligt att bedöma, huruvida Lapparne, hvilkas betesrätt genom
åtskilliga stadganden i förslaget, deribland 9 § 4 mom., blifvit betydligt in-
skränkt, kunna med iakttagande af förslagets stadganden begagna sig af den rätt,
som fortfarande skulle för dem bibehållas, Kongl. Maj:ts proposition icke kunna
bifallas.»

af Herr *Beckman*: "Tvänne jemförelsevis mäktiga folkstammar skola här utstaka rättsgränsen mellan å ena sidan sitt eget utvidningsbegär och å den andra en i och för sig sjelf temligen vanmäktig och värnlös folkstams sjelf-uppehålleledrift. En sådan uppgift är i sanning bland de mest granlaga. Också erkänner jag villigt att detta ärende blifvit med synnerlig omsorg och största försigtighet förberedt och på enahanda sätt i Lag-Utskottets föreliggande Utlåtande behandladt, om jag också i några punkter måste skilja mig från det här gifna resultatet.

Mig synes nemligen den svagares rätt hafva i några punkter kunnat bättre, än som i föreliggande förslag skett, tillgodoses, utan att derigenom intrång behöft ega rum på grundsatser, hvilka ansetts väsendtliga.

Det synes icke för frågans nöjaktiga lösning oundgängligt att tillerkänna uppsyningsman så vidsträckt rätt till förliknings ingående, som sker genom § 8 mom. c) sista raderna jemf. med § 11 styck. 3 sista raderna. Mig synes en inskränkning i detta hänseende af billighet påkallad, så att uppsyningsman må, "om skäl dertill finnes", ega å de Lappars vägnar, hvilka stå under hans tillsyn, ingå förlikning, *dock ej för Lapp, som sjelf närvarande sådan förlikning bestrider*. Visserligen torde derigenom ett och annat förlikningsförsök omintetgöras. Dock skall detta inträffa mindre ofta, i den mån mellan Lapparne förefinnes den gemensamhet uti intressen äfvensom öfriga förhållanden, hvilka förutsättas såsom grund för och hvilka ensamt kunna rättfärdiga stadgandet om gemensam ansvarighet under uppsyningsmans målsmanskap. Derjemte skall samma inskränkning för de flesta fall förebygga uppkommande af ansvarspåståenden mot uppsyningsman för oskäligen ingången förlikning, en vinst, som ur flera synpunkter icke äro att ringakta. Jag har här förutsatt, att uppsyningsman icke eger föra talan för Lapp, som af landshöfding eller amtman blifvit hänvisad till distrikt, som icke står under den uppsyningsman, i hvars val han deltagit. Skulle meningen vara att uppsyningsman skall föra talan äfven för Lapp hörande till samma rike, men hvilken icke i hans val deltagit, så ökas naturligen min betänklighet, enär derigenom rubbas en väsendtlig grund för den gemensamma ansvarigheten.

En hufvudsaklig betänklighet har hos mig, liksom hos åtskilliga andra, uppstått med anledning af stadgandet i § 9 mom. 4 angående skada å utmark, som icke i de föregående momenterna är omnämnd. Det synes billigt att skada å sådan utmark, der denna tillhör visst distrikt, åtminstone icke skall anses hafva egt rum och böra af Lapparne ersättas i annat fall, än att dessa i distriktet betat med större antal renar, än hvartill de haft vederbörandes medgifvande, eller ock betat på ett bevisligen vårdslöst sätt, exempelvis så som i sista delen af samma moment omnämnas, att någon jordegare eller innehafvare särskildt derigenom i väsendtlig mån blifvit

betungad. Har brist på erforderligt bete för de bofastes hemdjur orsakats deraf, att allt för många rendjur blifvit af vederbörande myndighet till samma distrikt hänvisade, då synes icke billigt, att Lapparne skola ersätta sådan skada, enär de icke kunna anses hafva gått utöfver sin lagliga rätt.

Slutligen finner jag mig ock böra instämma i det yrkande, Professor Ribbing med flera Utskottets ledamöter hafva framställt, angående förändrad lydelse af § 25.

Herr *Hasselrot* har begärt få antecknadt, att han i frågans behandling inom Utskottet icke deltagit; samt

Herr Grefve *Mörner*: att han, som i öfrigt tagit del i ärendets handläggning, varit förhindrad närvara den dag, då detsamma inom Utskottet slutligen afgjordes.